

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XVIII. De Universitate Ecclesiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

potuiffem. Dominus hanc Sculptoris loquendi libertatem obftupescens tacet, nihilque amplius contra Sanctos Catholicos obijcit. Ecce vulgò notum est, in novis Sectis non esse invenire novas Sanctos. De reliquo ea est virtutis ac sanctitatis præstantia, ut etiam illi, qui eam habent, nec curant, videri tamen velint eadem exornari, unde non obscure jam concedunt Sectarij, sanctitatem Ecclesiæ veræ deesse non posse, atq; hæc ex illa esse dignoscendam.

XXV. Argumenta allata nihil evincunt. Non i. Quia Infantes illi, cum non ex doctrina seu actuali fide, sed solum ex Baptismo sanctificati fuerint, nequaquam ad Lutheranam, aut Calvinisticam, sed ad Ecclesiam Catholicam pertinent, ad quam etiam ipse spectat Baptismus, & à qua Ecclesia Sectarij illum habent, ut in simili etiam notavit Cyprian. Epist. 73. contra Novatianum.

XXVI. Ad 2. Quia Martyres illi pauci, & obscuro (sæpe etiam aliorum scelerum rei) ejus fuerunt testes, cujus fidei testimonium perhibuerunt, nempe non Christi, sed Diaboli, cum hujus mendacijs seducti veritati Christi saltem non in omnibus crediderunt. Præclare D. August. in Psal. 34. Conc. 2. de similibus scribit: *Martyrem non facit pena, sed causa.* Verum de hoc argumento plura infra. Hic non tacerim, videri Sectarios innuere velle Joannem Hus & Hieronymum de Praga Constantiæ combustos suos fuisse Martyres; sed risu apud omnes Doctos excipiuntur. Nam notum est, istos obstinatos hæreticos penitus adhæsisse Joanni Wicleff Anglo; ex cujus scriptis Jodocus Coccius Tom. 1. Thes. Lib. 8. c. 4. numerat 65. puncta Lutheranae Sectæ opposita.

XXVII. Non 3. Quia homines illi moraliter boni, si qui tales apud sectarios reperiuntur, non evaserunt hujusmodi ex vi & ductu Evangelij, quod profitebantur, quæ enim sanctitas ac morum integritas velut fructus boni enasci possint ex semine hujusmodi doctrinarum: fides sola sufficit, ad justificationem & salutem? Item summa res & sapientia Christianorum est, nescire Legem, ignorare Opera bona & totam justiciam activam? Lutherus in argumento Epist. ad Gal. Comment. 2. Tom. 8. Wittenberg. scribit: *quantò sceleratior es, tantò citius Deus suam gratiam, infundit.* Idem reperit in Serm. de piscatura Petri &c. Ubi etiam ait: *non operibus, sed nudâ fide indigemus; si adornes te, ut catur bonis operibus, nihil efficiet.*

XXVIII. Interim non negaverim, subinde bonitatem indolis & naturæ vincere forsan improbitatem prædicti Evangelij, ut in nonnullis moralis quædam bonitas appareat. Quod si tamen hi ipsi cum honestate morum pertinaciam falsæ fidei habuerunt adjunctam, indubitatum est, eos salvari non potuisse, si ita ex hac vita discesserint; siquidem impossibile est, sine fide placere Deo. ad Hebr. 11. v. 6. Audiamus D. Augustinum Lib. 4. Cont. Donatistas cap. 10. *Constituamus, inquit, aliquem castum, continentem, non avarum, non idolis servientem, hospitalem, indigentibus ministrantem, non cujusquam inimicum, non contentiosum, patientem, quietum, nullum emulantem, nulli invidentem, sobrium, frugalem, sed hereticum. Nulli utiq; dubium est, propter hoc solum, quod hereticus sit, regnum Dei non possessurum.* Taceo hæreticos nec unum quidem adultum nominare posse, quem utriq; fateamur in fide, quæ Romano-Catholicæ adversatur, fuisse salvatum; cum tamen è contrario Adversarij multos fidei

nostræ cultores pro sanctis agnoscant, inter quos Luth. Lib. de Cap. Babil. de Eucharist. etiam *Thomam Aquinatem appellat sanctum*, uti verissime nectetur.

XXIX. Ex his jam Constat, quid Sectarij cum suo Luthero de bonis operibus, & peccatis sentiant, quomodo suadeant illa, ab his absterreant. Solum adverte, quàm fraudulentè Prædicantes populo illudant, dum illis viam salutis palam tam facilem ostendunt per solius fidei justificationem, & interim clam asserunt, sine bonis operibus non stare fidem veram. Quid hoc miseris juvat? Nam quocunq; titulo necessaria sint opera bona, sive per modum causæ, sive per modum effectus Justitiæ, nihil magis, illis prodes, siquidem utroq; modo sine operibus damnabuntur.

*****
CONTROVERSIA XVIII.

**DE UNIVERSITATE EC-
 CLESIAE,**

UNIVERSALE idem est, ac Catholicum, quod tribus modis esse potest; Vel ratione Loci per universum Orbem: vel ratione Temporis per continuam durationem: vel ratione Hominum non in alijs, quàm Ecclesia salvandorum. Hæc Triâ licet aliqui confundant. Nos tamen potissimum de Universitate, i. modo sumpta hic agimus.

*****
 PARS PRIOR.
**DOCTRINAE CATHO-
 LICORUM.**

I. **D**octrina Prima, Vera Christi Ecclesia debet esse Universalis, hoc est, per totum Orbem diffusa non ex hominis testimonio, sed ex promissione Dei. Ita tria symbola Apostolicum Nicænum, & Athanasium, quæ vocem *Catholica* tribuunt Ecclesiæ; unde indubitatum est, eandem vocem ab Apostolis provenire, semperque ab Apostolis fuisse usitaram. Probatur ex prædictionibus Veterum Prophetarum, qui veram Dei notitiam in omnes Gentes disseminandam prædixerunt ad discrimen scilicet Judiciæ Synagogæ inter angustos Palestinæ limites conclusæ, Gen. 22. v. 28. Angelus Abrahamæ dixit: *benedicentur in semine tuo omnes Gentes terræ*, hoc est, in Christo, ut exponit Apostolus ad Gal. 3. v. 16. *Abrahæ prædictæ sunt promissiones, & semini ejus, non dicit & seminibus, quasi multis, sed quasi in uno, in semine tuo, qui est Christus, cui pater Cœlestis pollicitus est Psal. 2. v. 8. postula à me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam &c. Psal. 21. v. 28. Converterentur ad dominum omnes fines terræ, & adorabunt in conspectu eius universa familia Gentium, quoniam Domini est regnum, & ipse dominabitur gentium.* Malachiæ 1. v. 11. *ab ortu solis usq; ad occasum magnum est Nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur Nomini meo oblatio munda, quia magnum est Nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.* Idè prædixit Christus Mat. 14. v. 14. & præ-

gha.
 ver
 ologia
 mica
 XI
 9^a

Et predicabitur hoc Evangelium regni in universo Orbe in testimonium omnibus Gentibus. Mei scilicet erga omnes affectus & curæ salutis omnium.

II. Ex his & alijs scripturæ locis colligunt S.S. Patres apud Bellarm. Lib. 4. de Notis Ecclesiæ, Valentiam, Suarez, & alios, Evangelium non obiter tantum & clam, ut tempore Apostolorum contigit, toto orbe promulgandum, sed publicè ac solenniter, permittentibus imò amplexantibus illud omnibus Regibus & Regnis terræ factâ subditis potestate idem liberrimè amplexandi: præconibus verò Evangelii licentiâ evulgandi, Sacramenta omnia administrandi, templa fundandi &c. Bene autem advertunt Tiranus & alij scripturæ Interpretes, hanc Ecclesiæ universitatem intelligendam non mathematicè per singulos locos, sed moraliter per omnes Nationes, Regna, Provincias & Urbes. Item non simul, sed successivè ac vicissim; quamvis Franciscus de Paula prophetasse dicatur, ut refert Cornel. à Lapide in fine Apocal. tandem totum mundum fore Catholicum à 12. Sanctis Regibus gubernandum, donec veniat Antichristus juxta prædicationem Christi Matth. 24. v. 15. & tunc veniet (brevis scil. totius mundi) consummatio & finis.

III. *Doctrina Secunda.* Ecclesia nostra Romana verè per universum orbem est diffusa; adeoq; verè Catholica. In hoc totus Orbis Christianus conspirat, ut esset distinctivum ab omni Secta symbolum. Adeoq; sumus in antiqua possessione hujus Nominis. Pulcherrimè Pacianus Episcopus Barcinonensis in Biblioth. Patrum To. 1. col. 204. Christianus, inquit, mihi nomen est: Catholicus verò mihi cognomen, illud me nuncupat, istud ostendit: hoc probat, inde significo &c. Item: ab hæretico nomine nosler populus hæc appellatione dividitur, cum Catholicus nuncupatur. Rursus idem prædictus Pater, qui 30. annis ante exortam Arianorum hæresim scripsit: Verbum Catholicum, ait, à præcipuis Patribus fuisse usurpatum per tanta secula; omnia scilicet prima à tempore Apostolorum. Idem docet experientia; nulla enim Mundi pars ostendi potest sive ad Orientem, sive ad Occidentem, sive ad Septentrionem, sive Meridiem, ubi non reperiantur aliqui Catholici etiam in medio Turcarum & hæreticorum v. g. in Anglia, Holandia, Dania, Suetia &c. atq; abunde jactura, quam Ecclesia per apostasiam Turcarum, & hæreticorū tulit, compensata fuit per conversionem Indorum, ubi fides indes crescit ac dilatatur. Præsertim in China, quod est amplissimum Regnum mundi continens 15. Provincias, quarum quælibet major est quovis regno Europæ. Præclare hac de re scribit Augustinus de vera Relig. cap. 7. Catholica nominatur non solum à suis, sed etiam ab omnibus inimicis; velint enim nolint, ipsi quoq; hæretici, & schismatici Alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, Catholicam (Ecclesiam) nihil aliud, quam catholicam dicunt, non enim possunt intelligi, nisi hoc nomine eam discernant, quod ab universo orbe nuncupantur. Hinc idem contra Epistolam Fundamenti cap. 4. Sapientissimè concludit: tenenda est nobis Christiana Religio & ejus Ecclesia communicatio, quæ Catholica est, & nominatur non solum à suis, sed etiam omnibus inimicis.

IV. Dicent Adversarij. Ecclesiam nostram passim etiam vocari Papisticam, item Romanam. Resp. nomen Papistarum non nisi à sætarijs nobis imponi, more veterum hæreticorum, qui invidentes Catholicis antiquam & per tot secula præ-

scriptam appellationem varijs alijs agnominibus traducebant: v. g. Valentiniani vocitabant illos simplices: Montanistæ Psychicos, seu Animales: Donatistæ Macaranos; Origenistæ Philofotas & Animales, Vigilantius Cinerarios: Azephali Synotitas: Græci Azimitas: Ariani Homusianos &c. Quod si nomen Papistæ consensum & unionem cum Papa denotet, id non falsæ Religionis nota est, sed usu Christi Ecclesiæ semper orthodoxi symbolū fuit; sicuti etiam nomen Romani olim non nisi Catholicæ, adeoq; orthodoxæ Ecclesiæ attribui consuevit. Sunt igitur ista Catholico Nomi- ni non inimica. Rectè hac de re scripsit D. August. Lib. de utilitate credendi cap. 7. una est Catholica Ecclesia, cui hæreses alia diversa nomina imponunt, cum ipse singula proprijs vocabulis (v. g. hoc tempore Lutheranorum, Calvinistarum, Zvinglianorum &c.) quæ negare non audeant, appellentur.

V. Urgent ex solo nomine non esse firmum argumentum juxta illud Apoc. 3. v. 1. nomen habes; quod vivas, & mortuus es. Distig. Antec. secundum se præcisè sumptum, concedo: cum re conjunctum & singulari Dei providentiâ veræ Christi Ecclesiæ attributum ac conservatum, nego. Hoc autem posterius ex ipso eventu cognoverunt Patres jam quarto & quinto sæculo, ut videri potest in Papatu Catholico Jacobi Keller Art. 2. v. 4.

VI. *Doctrina Tertia.* Nulla secta hæreticorum totum orbem permeavit, sed angusto Septentrionis limite conclusa manet, atque indes magis restringitur per divisiones in plures sectas; unde quælibet imminuitur. Pro hujus doctrinæ probatione faciunt chartæ lusoriae, quæ in Romano Imperio circumferuntur 52. Folijs constantes, in quibus universus terrarum orbis repræsentatur, & singulis chartis certæ Provinciæ assignantur. In his folijs duo solum sunt, in quibus Communitates Lutheranorum habitantes reperiuntur. Ecredibile videatur, veram Dei Ecclesiam & populum selectum in talibus angustijs contineri, dèque ijs intelligi prophetias supra allatas de amplissima ad fidem veram conversione Gentium Populorum, ac finium terræ?

VII. Quas etiam Gentes ad fidem veram Christi converterent hæretici? Nullas. Solum Christianos in Europa perverterunt, tritico veræ fidei Zizania sua superseminando, ut indicat Christus Matth. 13. v. 25. Quod ipsum fecerunt in Indijs nonnulli, qui Evangelij prædicandi causâ illuc venerunt; ubi tamen cum mulieribus ita scandalose vixerunt, ut tanquam intolerabiles in Patriam suam regredi debuerint. Videatur de hoc argumento Epistola P. Martinij Martiniij, quam Chinas repetiturus dedit Romæ ad P. Laurentium Forer. Refert illam Pater Vitus Erberman in libro suo, cujus titulus: Trophæa Romana S. Catholice Ecclesiæ &c. fol. 34. Nec apparet, quomodo hæretici ullum Ethnicum convertere possint, cum nulla habeant media huic rei difficili apta. Nam unicum Fidei persuadendæ motivum agnoscunt Sac. Scripturam, quam nec otrant, nec recipiunt Gentiles. Unde ergo illos inducant, ut credant Deum Cœli terræq; Creatorem unum in Natura, Trinum in Personis, Dominum omnium, cujus imperio omnes homines obedire debent, alias æternis supplicijs mulctandi? Profectò in conversione Ethnicorum initium sumendum est à naturalibus & Philosophicis rationibus, quibus partim ostendatur manifesta falsitas idololatriæ,

partim

partim Christianorum doctrina & prudentia cum morum integritate conjuncta demonstratur, ut sic prædicationibus fides concilietur etiam ad supernaturalia credenda, cum merito cogitare debeant, viros tam doctos & probos nec ex malitia, nec ex ignorantia fallere, adeoq; merito illis fidem habendam, quando mysteria à Deo revelata prædicant.

PARS POSTERIOR.
ERRORES HÆRETI-
CORUM.

VIII. **P**rimus error est Lutheranorum apud Gerhardum Lib. 2. P. 1. fol. 863. & Calvinistarum apud Amef. fol. 62. Ecclesiam veram Christi non esse Catholicam in eo sensu, quo supra S. 1. exposuimus. Moventur. Quia Ecclesia Christi nec fuit ab initio sic diffusa, sed solum intra Judææ fines conclusa: nec erit, utpote in fine mundi ad tantam paucitatem redigenda, ut vix ullum fidelium sit reperire; sicut innuit Christus Luc. 18. v. 8. *filium hominis veniens putas fidem reperiet in terra.* quia scilicet omnes Antichristo adhærebunt, ut indicatur in Apoc. c. 13. v. 16.

IX. Contra hunc errorem stat doctrina nostra firma, quod sola Romana Ecclesia habeat nomen Catholicum per continuatam suam amplitudinem cum re conjunctam; cujus rei testes sunt singulorum sæculorum P. P. ac D. D. qui hanc unicam Romanam tanquam verè Catholicam Ecclesiam semper agnoverunt, & amplexi sunt: extra illam autem omnes alias Sectas, ut falsas & apostaticas derectati fuerunt. Unde Vincentius Lirinensis adversus hæreses: in *Catholica*, inquit, *Ecclesia magnopere curandam est, ut id teneamus, quod ab omnibus creditum est, hoc enim verè propriè, Catholicum est, quod ipsa via variè, Nominis declarat, seu, ut idem planius explicat, quod habet Universalitatem, Antiquitatem & Consensionem.* Nam Græcum nomen sonat *totus*; unde *καθολικός*, ut præter cæteros Patres notat D. Augustinus Lib. 3. cont. Gaudenrium Donatist. cap. 1. *ajens: hinc enim Græco vocabulo Catholica nominatur, quod enim Græce *καθολικός* dicitur, latine totum interpretatur atque Universale. Per totum ergo sive secundum totum est *καθολικός*, id est, Ecclesia, quæ toto orbe diffunditur; quemadmodum statim cum ipsis Apostolis toto orbe diffundi cepit juxta illud D. Pauli ad Rom. i. v. 10. *Fides vestra annuntiatur in Universo Mûndo.* Videant etiam Adversarij S. Optatum Milevitanum Lib. 2. Bibl. S. S. Patrum Tom. 4. p. 273, H. ubi ipsorum errorem, qui idem est cum Donatistis, egregie refutat.*

X. Respond. ad argumentum: paucitatem primitivæ Ecclesiæ non obesse ejus Universalitati, cum vix unum alterumve annum duraverit, donec Apostoli in orbem universum divisi proficiscerentur: Idem dici potest de paucitate in fine mundi (dato, non concessio, quod Ecclesia desinere esse universalis) quia etiam persecutio Antichristi non nisi tres annos, & medium duratura est, ut ex Daniel cap. 7. ostendimus in Controy, de Antichristo. Addo, nobis hic sermonem esse de Ecclesia adulta: nec hanc in fine mundi ad tantam paucitatem redigendam, ut non amplius in potissimis partibus ac plagis Mundi ad Orien-

tem, Septentrionem, & Meridiem, adeoq; verè Universalis reperiat. Unde recte Tirinus in cit. loc. Apoc. ait, adorasse bestiam, & Antichristo adhæsisse eos solum omnes, qui non erant veri & probi Christiani, respectu quorum, quia boni pij ac ferventes in fide pauci erunt, bene potuit Christus conqueri allatis supra verbis. Taceo prædicta Christi verba non absolute, sed solum conditionatè prolata esse, ut bene notat D. Aug. de unit. Eccl. c. 13.

XI. Quod si Sectarij velint, ut expressè scribunt Hunnius & Heilbrunner apud Tanner Tom. 3. fol. 183. relati, Ecclesiam Catholicam vitio hominum & malâ voluntate defecisse sub Paparu, & ad eam paucitatem, quæ apud ipsos Neotericos est, fuisse redactam &c. si, inquam, hoc velint, produnt, se ejusdem esse farinae, cujus olim fuerunt Donatistæ, hoc ipsum D. Augustino objicientes, ut videre est apud S. Doctorem Lib. de unit. Eccl. Cum quo.

XII. Dicimus 1. Si omnes etiam Antichristi persecutiones & defectiones à fide in S. Scriptura prædictæ expendantur, nusquam colligi, Ecclesiam Christi veram ita defecturam sub Antichristi tyrannide, ut idcirco per totum orbem non sit divisa, sed potius contrarium, ut videre est in parabolis Zizaniorum Matth. 13. v. 30. *mitte utraq; (triticum est Zizania) crescere usq; ad messem.*

XIII. Dicimus 2. Ecclesiam iuxta S. Scripturæ vaticinia deficere necdum potuisse, ut ex Matth. 24. supra cit. colligitur, quia finis mundi nondum adest, nec adesse prius potest, quam Evangelium per universum orbem prædicatum sit, ut bene ostendit D. August. cujus verba vide apud Tannerum loc. cit.

XIV. Dicimus 3. Prædicantes in hac sua opinione supponere, & absque fronte calumniari, Papam esse Antichristum, & hinc ostendere velle, Ecclesiam veram ita deficere debuisse juxta Prædictionem Christi Matth. 24. cit. cum tamen hoc ipsum adeo execrabile figmentum vel ex ipso Matth. loco clarissimè refutetur; quippe constat inde v. 22. abbreviandos esse dies regni Antichristi propter Electos; qualis autem esset hæc abbreviatio, si, ut volunt Sectarij, Antichristus in Pontificibus Romanis regnasset jam per mille & amplius annos, ut ita scilicet regnum Antichristi fuerit diuturnius, quam Christi? brevior perihodus veræ Christi Ecclesiæ, quam Sinagogæ Antichristi? major amplitudo ac potentia Diaboli, quam virtus Christi?

XV. Lutherus advertens Ecclesiam suam & recentem & angustam esse, facileque inde reddi suspectam, erasit è Symbolo Apostolico vocem *Catholicam*, & impiè ac sacrilegè substituit *Christianam* Ecclesiam in Catechismo Germanico. Nec dici potest, Lutherum in hoc uti voluisse verbo germanico. Nam Christianum tam parum est verbum germanum, quam Catholicum, & non minus istud quam illud à Germanis intelligitur, quid significet. Et si adeo suis Germanis servire voluit, cur non posuit in lingua eorum *Allgemeine* (latine universalem) Ecclesiam? scilicet vidit, hoc sibi vocabulum esse inimicum. Lutheri successores cum verbum Catholicum eliminare non possent, ita illud interpretati sunt, ut vel omnino non universalitatem locorum denotaret, sed totalitatem Scripturæ; quod verè Christi Ecclesiæ totalis Scripturam reciperet; vel eam universalitatem

tatem locorum non significaret nisi cum triplici hac limitatione. 1. quod vera fides non simul per totum orbem dilatanda sit, sed successivè ex uno in alium locum transferenda. 2. quod vera fides non semper debeat esse in omnibus locis, sed sufficiat, si uno tempore ubique fuerit, sicut fuit tempore Apostolorum, & in primis seculis, respectu quorum semper retinet nomen Catholicæ. 3. quod necesse non sit, ut vera fides omnibus Gentibus positivè communicetur, sed sufficiat, si nulla Gens excludatur, sed quilibet, cuiuscunq; Nationis sit, si velit, ad veram fidem admittatur.

XVI. Verùm hæc frivola & inania sunt effugia. Nam quod spectat ad interpretationem; ista profus non responderet Prophetijs apertè multitudinem locorum & Gentium asserentibus, & de hac semper à P.P. intellectis. Taceo non omnes Libros Canonicos à Sæcularijs recipi, ut ex supra dictis de Scriptura patet. Quod ad limitationes attingit, nulla illarum satisfacit. Non prima; quia dilatio Fidei in aliam Provinciam & Urbem sit quidem successivè, ut supra notavimus: Catholica verò, hoc est, per omnes quatuor mundi partes diffusa fuit eadem Fides jam tempore Apostolorum, ut testatur Paulus ad Rom. 1. cit. & ad Coloss. 1. Non secunda; quia juxta Christi prædicationem Matth. 24. factâ prædicatione Evangelij per universum mundum mox finis hujus erit, id quod tempore Apostolorum non accidit. Non tertia; quia juxta prædicta vaticinia omnes Gentes re ipsâ ingredientur in Ecclesiam Christi, non solum ingredi poterunt, eò quod omnibus janua pateat; aliàs omnes in Urbe aut Provincia Romana existentis dici possent jam esse in Vaticano, sive templo S. Petri, quia omnes possunt intrare, & omnibus patet janua.

XVII. Secundus error est, fuisse tempus, cum neq; Romanorum Ecclesia prædicto modo esset Catholica, sed prævaleret Arianismus, teste D. Hieron. Dialogo contra Luciferianos, ubi ait: *ingemuit totus Orbis, & Arianum se esse miratus est.* Urget apertè istud factum ex Calvinistis Petrus Molinæus in novo Papatu fol. 60. ubi addit, inter Latinos Patres & Episcopos etiam Papam Liberium & Felicem Arianis subscripsisse.

XVIII. Ad erroris hujus refutationem & rei intelligentiam præmittenda est historia de origine Arianismi, quæ ita se habet. Cùm Arius Presbyter Alexandrinus fidem petens in Capite Christi divinitatem negasset, eum puram creaturam asseverans, & nonnullis jam errorem suum persuasisset, adnitente Constantino M. Imperatore à Concilio Niceno Anno 325. est damnatus. Sed hæresiarcha ille eluso Principe per pœnitentiæ speciem aliquot post annis toxicum suum in Oriente latius sparsit, cui opposuit se se Ecclesia in Occidente, & anno 359. sub Imperatore Constantio Ariano Arimini in Italia Concilium celebravit, & Nicænum Fidei Symbolum Ario contrarium corroboravit, quo intellectu Ariani ad occidentales Episcopos in suam sententiam trahendos callidâ fraude simulârunt, se ab illis in re non dissentire, sed solo nomine; fateri enim Filium omnino similem esse Patri, & non sicut creaturas, sed Consubstantialem: & *quosdam* non posse ferre propter novitatem vocabuli in Scriptura nunquam rependi. Si igitur hoc novum & peregrinum Nomen abolerent, se in re ipsâ facile conciliatum iri. Quo audito Catholici Episcopi

pro Christiana simplicitate nihil fraudis suspicari existimârunt unius vocabuli gratiâ non perturbandam Ecclesiæ unitatem; sed Græcis in hac parte cedendum. Subscripserunt igitur decreto Græcorum, quod Christus non sit Patri Consubstantialis, & *quosdam* vocandus. Quo factò Græci passim triumphârunt, etiam Occidentales Episcopos secum sentire, exhibito decreto ab ipsis subscripto; addendo Filium, etiam si Patri non sit similis, sicut Creaturæ reliquæ, sed sublimiore quâdam ratione illum exprimat, re ipsâ tamen eidem Patri esse similem duntaxat, & non Consubstantialem. Ex hac sincerissima narratione clarissimè apparet, quomodo intelligendum, si dicitur *Arianismo totum mundum fuisse occupatum.*

XIX. Nam 1. Factum est illud solum ab Episcopis in Concilio collectis, & quidem merè externis verbis, non animo & consensu interno, sine quo verba externa nullam habent vim; unde etiam Vincentius Lirinensis à Molinæo adductus ait, Episcopos Latinos fuisse partim deceptos, partim coactos. Non potest igitur dici, eosdem formaliter hæreticos extitisse, sed tantum materialiter hæresi Arianæ subscripsisse, quod etiam indicat Ambr. Lib. 3. de Fide cap. ult.

XX. 2. Pronunciatum illud D. Hieron. *ingemuit totus orbis, & Arianum se esse miratus est*, non propriè & rigidè, sed impropriè, & hyperbolicè intelligendum, quasi dixisset magnum numerum fuisse eorum, qui Sæcæ Arianæ tunc adhæserunt; ad eum fere modum, quo Joan. 12. v. 19. Pharisei dixerunt: *ecce totus mundus abit post eum.* Evidens autem est, tales sermones non propriè sumi. Quamvis igitur Arianismus in Oriente magnam partem hujus infecerit, in Occidente tamen malum eò non venit, teste Basilio Epist. 72. ubi ad Catholicos scribens & ad constantiam in fide adhortans: *stare, inquit, in fide, ipsum Orbem inspicite & videte, quàm modica sit Portio, quæ hoc morbo (Arianismi) laborat: reliqua verò Ecclesia, quæ ab orbis sinibus usq; ad fines Evangelium recipit, sanam & rectam hanc doctrinam recipit.*

XXI. 3. Falsum esse, quod Molinæus de summis Pontificibus è divite suo mendaciorum loculo adjecit; Nam Liberius in Catholica fide semper constans subscripsit Condemnationem Athanasij solum ob quædam scelera, quorum fuit ab Adversarijs accusatus, quem excusat ipse Athanasius scribens ad Solitarios, quod ex timore mortis coactus fuerit. Felix verò prius quidem, quàm legitimus esset Papa, familiaritatis æquo egit cum Arianis, postquam verò Sedi Apostolicæ ritè fuit impositus, & huic Arianæ & omni alijs hæresi fortiter contradixit, & pro fide Catholica etiam fuit mortuus. Videatur Bellarm. de Rom. Pont. Lib. 4. cap. 9. & Foretus de Antiquitate Papatûs Lib. 1. cap. 17. num. 7. ubi etiam refert, D. Hieronymum Episcopos illos Occidentis à formali hæresi excusantem his verbis: *currebant Episcopi, qui Ariminenibus dolis irretiti sine consensu hæretici sevebantur, contestantes Corpus Domini, & quidquid in Ecclesia sanctum est, se nihil mali in sua fide suspicatos: Puzavimus, aiebant, sensum congruere cum verbis, nec in Ecclesia Dei, ubi simplicitas, ubi pura confessio est, aliud in corde clausum esse, aliud in labijs profertur existimavimus, decepti nos bona de malis existimatio.*

XXII. Tertius error est eorundem Lutheranorum & Calvinistarum suam etiam Ecclesiam jure vocari Catholicam. Tum quia Imperatores Romani,

mani, ut ait Heilbrunner in suo non Catholico Papat. fol. 460. edito publicarunt, ut illi, qui Articulus de S. S. Trinitate confiterentur, titulo Catholicorum uterentur. Tum quia Ecclesia sua Apostolorum doctrinam & fundamentum nititur Sacris Litteris universum consentaneo. Tum quia Bellarm. in Præfat. Tom. 1. sic scribit: quis ignoret, pestem Lutheranam in Saxonia paulo ante exortam mox Germaniam pæne totam occupasse: deinde Aquilonem, Orientemque profectam Daniam, Nortvegiam, Suetiam, Scotiam, Pannoniam absumpsisse, tum ad Occidentem & Meridiem pari velocitate delatam.

XXIII. Equidem volent docentque nobiscum Sectarum, veram Christi Ecclesiam esse Catholicam, & suam jactant talem. Sed cum quinque primis sæculis Ecclesia Catholica in fide cum Romano Pontifice communicavit: & tunc temporis usque ad inchoatam reformationem nulla fuerit Catholica præter eam, quæ cum Romano Pontifice in fide consentiebat, quomodo Ecclesia Lutherana & Calvinistica adeo à summo Pontifice in fide aliena potest esse Catholica? Ulterius contra hunc errorem est, quod Lutheri & Calvini Sectæ in aliquibus tantum partibus Septentrionalibus multiplicata videntur, & in illis ipsis permixti sint Lutherani, Calvinistæ, Anabaptistæ &c. Idem plures inter ipsosmet Sectas esse, quæ se mutuò dânant. Rifu igitur planè dignum est, velle Lutheranos & Calvinistas Ecclesiam suam esse Catholicam, ac per totum orbem diffusam, & non posse nominare locum, in quo extra exiguum Europæ partem reperiantur. Argumenta allata nullius prorsus sunt momenti.

XXIV. Respond. ad 1. Imperatores Romanos voluisse pro Catholicis haberi debere, qui mysterium Sanctissimæ Trinitatis confitebantur, quia tunc solus iste fidei Articulus controvertebatur; Nuncautem alij articuli inter orthodoxos, & hæreticos in Controversiam trahuntur. Illi ergo soli appellandi sunt Catholici, quibus hoc nomen à toto orbe amicis aequè; ac inimicis tribuitur, & apud quos huic Nomini res ipsa correspondet, nempe Romano Pontifici Petri in sede Apostolica Successori & Christi in terris Vicario adherentes. Videri potest Jacobus Keller in Catholico Papatu Tom. 1. à fol. 327.

XXV. Ad 2. Sac. Scripturam secundum genuinum hujus sensum, atque interpretationem non admitti ab hæreticis, ex dictis abunde constare; ut taceam iterum, Prophetas à nobis juxta communem S. S. Patrum sensum adductos non agere de universitate Scripturæ, sed locorum potissimum Mundi. Dicere autem in omni mundi parte omnique tempore latere Lutheranos, aut Calvinistas soli Deo cognitos, aut illorum Sectam successis temporis per totum orbem diffusum iri, est inane delirium. Ex quo enim fundamento dicere possunt, latere ubique suos, sed sibi incognitos? Verius putari possunt istæ Sectæ penitus brevi periturae, tum quia quotidie diminuuntur, tum quia Lutheranismus in Calvinismum, hic in Atheismum haud obscure ac modicè degenerat.

XXVI. Ad 3. Verba Card. Bellarmini male intelliguntur. Nam divisio Orientis & Occidentis &c. bifariam sumi solet. 1. respectu totius Mundi superioris & inferioris, quo modo in in-

feriore orbe est Germania ad Septentrionem, Palæstina ad Orientem, Africa ad Meridiem. Hispania ad Occidentem; & hoc sensu Ecclesia debet esse Catholica per 4. plagas dispersa. 2. Respectu cujuslibet partis mundi, sicut quælibet Provincia & Urbs habet partem orientalem, occidentalem &c. v. g. Romæ porta, quæ respicit Orientem, dici potest orientalis: quæ Occidentem-occidentalis: quæ Meridiem meridionalis: quæ denique Septentrionem, dici potest septentrionalis, atque hoc sensu Bellarm. dixit, Lutheranismum per quatuor mundi plagas dilatatum, scilicet respectu Germaniæ & vicinarum Regionum, quæ universalitas non sufficit, ut inde Ecclesia denominetur Catholica.

XXVII. Error quartus. Ecclesiam Romanam non posse dici Catholicam. Ita ex communi aliorum hæreticorum sensu Petrus Molinæus in Papatu novo fol. 112. Ratio est. Tum quia viderur implicantia in adjecto, Ecclesiam in toto Orbe diffusam mœnibus includi Romanis; unde Heilbrunner fol. 459. Papatûs sui in margine ait: *Catholisch-Römisch ist ein Hülzenes Schier-Eisen* hoc est, Catholico-Romanum esse ligno-ferrum sive chymæram. Tum quia Romana Ecclesia est Mater aliarum Ecclesiarum. Tum quia sub finem mundi Apostatabit Apoc. 17. & 18. Ecclesiâ Catholicâ adhuc perseverante.

XXIX. Error iste manifestè repugnat Sanctis Patribus pro eodem Ecclesiam Catholicam, & Romanam accipientibus. S. Ambrosius orat in obitu Fratris hæc habet: *percontatusque, ex eo est verumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Romana Ecclesia conveniret? Hieron. adversus Ruffinum sic scribit: fidem suam, quam vocant? eamne, quæ Romana pollet Ecclesia? an illam, quæ in Originis voluminibus continetur? Si Romanam responderit. Ergo Catholicus sumus.* Similia alij P. P. habent, quibus addi potest Theodosius Junior Imperator Epistolâ ad Acharium cap. 10. Religionem veram appellans Religionem Romanam. Hanc Patrum doctrinam priori parte jam dedimus; pro cuius nunc intelligentia advertendum. Nomen Ecclesiæ Romanæ dupliciter accipi solere. 1. Pro particulari coetu Fidelium in urbe Romana degentium. 2. pro Universali Ecclesia per totum orbem diffusa. Priori modo accepit Pius IV. in Professione Fidei post Concil. Trident. composita & præscripta, cui etiam hunc Articulum inseruit: *Sanctam Romanam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram agnosco*: Posteriori modo sumpserunt P. P. ut videre est in Catholico Papatu Jacobi Keller P. 1. fol. 338. Tum quia Roma est sedes Visibilis Capitis Ecclesiæ Catholicæ, Tum quia Magistra est Fidei; unde Imperatores suos subditos ad Romanum Pontificem amandarunt. Lege 1. Cod. de S. S. Trinit. Tum quia Princeps est omnium Ecclesiarum, ad cuius Principatum omnes Ecclesiæ profiteri se debent, ut tradit Jrenæus adversus hæreses Lib. 3. cap. 3. Tum quia iidem Patres ex antiqua traditione sibi persuaserunt, Romam ex singulari Dei providentia fidem amittere non posse. Hinc apparet, quàm insulsus & puerilis sit hæreticorum rifu; an nesciunt sæpe per synecdochen totum ab una parte nominari, v. g. Archiepiscopatus ab urbe Salisburgo; An non antiquitus Romanum imperium fuit universale, & per totum terrarum orbem diffusum,

Q 2

& tan e 1

& tamen ab urbe Roma pendebat? cur non etiam tota Christianitas etiamnum hodie à Romana Ecclesia pendere possit?

XXX. Ad 1. Igitur in oppositum negamus, Catholico-Romanum esse chimeram, idemque quod ligno-ferrum. Quid ergo sibi volunt hæc verba Pauli ad Rom. 1. v. 8. *Fides vestra annuntietur in universo orbe?* Nunquid Fides Romana, de qua loquitur Apostolus, fuit Romana? cur Catholicum & Romanum non possint conjungi, aut unum pro altero poni? Ridet ergo Heilbrunner insanè, non Nos, sed Apostolum, & SS. Patres scurili planè audaciâ. Ad 2. dicimus, Ecclesiam omnino esse Matrem, & sic à filiabus distinctam, atque hoc modo nomen Ecclesiæ Romanæ Pium 4. accepisse pro particulari Ecclesiâ Urbis Romanæ, quæ non includit alias Ecclesias, sed omnes respicit tanquam subditas, & ideo dicitur Catholica, sicut quilibet fidelis dicitur Catholicus, quia omnium aliarum Ecclesiarum Fidelibus consentit. Sed non obstat hoc, quomnius alio sensu dicitur universalis juxta sensum prædictum, quo Patres illud nomen acceperunt. Ad 3. nihilominus Ecclesiam Catholicam posse dici Romanam per ampliationem, perinde ut crepusculum vespertinum adhuc dicitur dies, licet sol jam occiderit. Taceo non omnes forsan Romanos à Fide defecturos, de quo videri possunt Commentarij. Et nos infra in Controversia XXVI. An omnes Pontifices debeant esse Romani. Videantur DD. à Walenburch. Tom. 1. Lib. 5. de Unit. Ecclesiæ, ubi diffusionem Ecclesiæ Romano-Catholicæ à cap. 6. pluribus contra Joannem Crocium Professorum Castellensem Calvinistam (cujus argumenta ex ijs, quæ diximus, haud difficulter apparent soluta) defendunt, & eruditè ostendunt, præter Ecclesiam Romano-Catholicam à primis quinque sæculis usque ad tempus Lutheri & Calvinii impiorum susceptæ ac prætensæ reformationis Authorum, nullam veram Ecclesiam Christi JESU assignari posse, sed omnes alias Sectas, earumque Magistros turpiter & multipliciter errasse, ac deviasse.

CONTROVERSIÆ XIX.

DE ANTIQUITATE ECCLESIAE, sive an hæc sit Apostolica?

Nomen Ecclesiæ si largius accipiatur, nemini dubium esse potest, quin antiquissimum sit; etenim sic omnes Fidelium cœtus complectendo cepit ab initio mundi in familia Adami, & hucusque per annos fere sexies mille duravit. Verùm restrictius hæc de Ecclesia agimus, solos Christianos comprehendente; unde idem est de Antiquitate Ecclesiæ hæc inquirere, ac de tempore & doctrina Apostolorum, num istis concordet.

✠:o: IHS. :o: ✠

PARS PRIOR

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. *Doctrina prima.* Vera Christi JESU Ecclesia debet esse Apostolica, hoc est, ab Apostolis inchoasse, & hucusque per mille sexcentos & plures annos durasse. Ita vocatur in Symbolo Nicæno, & sumitur ex illo D. Pauli ad Eph. 2. v. 10. *Superedificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide Christo JESU.* Ad quam appellationem tria requiruntur, 1. ut eandem teneat doctrinam, quam olim Apostoli tradiderunt. 2. ut eam continuè, & sine interruptione conservaverit. 3. ut etiam Regimen Ecclesiasticum ab Apostolis inchoatum continuè successione propagarit; siquidem Ecclesia non solum est Schola fidei ad docendum, sed etiam Regnum Christi ad gubernandum; quam quidem successione tantum semper fecere Patres, ut etiam ob solius hujus defectum quovis hæreticos de falsitate convictos existimarint, ut videre est apud Origenem Lib. 1. Periarchon, Jrenæum lib. 3. cap. 2. Tertul. Lib. de præscriptione contra hæreses cap. 19. 20. & 32. August. contra Epist. fundamenti & alios.

II. *Doctrina secunda.* Ecclesia Romano-Catholica est etiam Apostolica & Antiquissima, hoc est, constanter durat ab ipsius Christi & Apostolorum temporibus. Ita omnes Catholici. Probat. Quia 1. Ecclesia Catholica eandem tenet doctrinam, quam olim tradiderunt Apostoli. 2. Eandem continuè hæcenus conservavit, ita ut nullo unquam tempore feret aliqua Fidei mutatio: nec eadem unquam ab aliqua antiquiore Ecclesia Christi se separavit. Et si de hæreticis seu heterodoxis, qui quovis tempore extiterunt, loquamur, non Nos ab illis, sed illi à nobis recesserunt, ut contra sui temporis hæreticos scribit etiam Cyprian. de unit. Ecclesiæ cap. 9. Et contra nostrates Sectarios luculenter demonstrant DD. à Walenburch Tom. 1. de Unit. Ecclesiæ toto Libro quinto. Idem nos in præfenti Opere præstamus, per singulas Controversias apertè ac solide ostendendo, universam Romanæ Ecclesiæ doctrinam talem esse, ut nullus justus rerum Arbitrator, & qui Deum timet, æternamque animæ suæ salutem cupit, eam improbare, atque ab eadem separare se valeat. Videatur Jacobus Gualtier, qui in sua Chronographia eruditissime ostendit consensum veterum Doctorum, atque ipsorum Apostolorum cum doctrina nostratæ Ecclesiæ; nec hæretici unicum nominare possunt Articulum, in quo nostra moderna Ecclesia ab antiqua & prima desciverit. 3. Regimen Apostolicum in S. Petro inchoatum per continuationem summorum Pontificum successione conservatum fuit, ut videre est passim in tabulis Chronograph. tum Card. Bellarmini, tum aliorum.

III. Confirmatur doctrina nostra auctoritate Patrum, quorum verba copiosè adducit Jacobus Keller in Papatu Catholico à fol. 342. sufficiat nobis D. August. qui lib. contra Epist. Fundamenti cap. 4. enarrando sua motiva, quibus in Ecclesia detineatur, ita scribit: *Ut omitam sapientiam, quam in Ecclesia Catholica esse non creditis, multa sunt alia,*